

Backyard burning

Tillsynshandledning om otillåten
eldning av avfall på privata tomter
och i små verksamheter

Februari 2009

Backyard burning

Tillsynshandledning om otillåten eldning av avfall på privata tomter och i små verksamheter

Miljösamverkan Västra Götaland februari 2009

Denna handledning har tagits fram av projektgrupp avfall. För sammanställning och redigering har projektledare Cecilia Lunder svarat.

I projektgruppen har följande personer deltagit:

- Marco Baas, Mariestad/Töreboda/Gullspång miljökontor
- Maria Bylund, Strömstads miljö- och hälsoskyddsavdelning
- Eva Gullqvist, Länsstyrelsens miljöskydds-enhet
- Eva Johansson, Länsstyrelsens miljöskydds-enhet
- Leif Larsson, Rambo AB
- Birgitta Olsson, Alingsås miljöskyddskontor
- Cecilia Lunder, Miljösamverkan Västra Götaland

Sammanfattning	5
Inledning.....	6
Syfte	6
Avgränsningar.....	6
Bakgrund.....	6
Miljö- och hälsorisker	7
Exponering av skadliga ämnen	7
Vad som bildas och sprids vid eldning	7
Andra olägenheter och risker	8
Miljömål, lagstiftning och rättsfall.....	9
Miljökvalitetsmål	9
Lagstiftning	9
Miljöbalken.....	9
Avfallsförordningen.....	10
Straffbestämmelser och förverkande	10
Sammanfattning	11
Företagens avfallshantering	11
Rättsfall	12
Tillsyn.....	13
Ärenden på miljökontoret	13
Dokumentation vid inspektion.....	14
Folder och hemsidor	14
Förelägganden och förbud	14
Åtalsanmälan.....	15
Övriga åtgärder	15
Tillsynsavgift	15
Samverkan med andra myndigheter.....	15
Var man hittar mer kunskap och information	16
Miljösamverkans projektgrupp	16
Webbplatser	16
Referenser och litteraturtips	17

Sammanfattning

Det övergripande syftet är att få stopp på hälso- och miljöstörande eldning av avfall, s.k. backyard burning, på privata tomter och i små verksamheter. För att bidra till det ska vi ge miljökontoren verktyg för att arbeta med denna typ av ärenden i tillsynen. I begreppet backyard burning inkluderar vi inte eldning av rent trädgårdsavfall såsom kvistar, grenar, löv med mera.

Många ämnen med kända hälsoskadliga effekter frigörs eller bildas vid förbränning av organiskt material, t.ex. dioxiner och PAH:er. Människan kan exponeras på olika sätt, t.ex. genom inandning av rök eller genom föda eller dricksvatten. Barn kan via smutsiga fingrar få i sig dessa ämnen direkt. Vi beskriver skadliga ämnen som kan släppas ut om man eldar plast, möbler/textiler, elavfall/metallskrot, däck/gummi, impregnerat trä, spånplattor eller spillolja. Förutom att det kan vara farligt att andas in röken så är det ofta störande för grannar och andra i omgivningen med illaluktande rök.

Grundprincipen är att inget avfall får eldas. Att öppet elda upp avfall på plats bryter mot god hushållning av våra naturresurser. Kommunen har ett hämtningsmonopol på hushållsavfall vilket innebär att man som enskild inte själv får ta hand om sitt avfall om man inte först gör en anmälan. Eget omhändertagande förutsätter att man kan bevisa att det kan ske utan olägenhet för människors hälsa och miljön.

Den här typen av ärenden inleds ofta med klagomål till miljökontoret, till exempel från en granne som upplever störning från eldning. Vid inspektion på plats kan olika scenarier inträffa. Om det har eldats eller eldning pågår behöver miljökontoret göra en bedömning av läget, dokumentera och informera om risker och om vad som gäller. Vid omfattande eldning är det bra att kontakta polisen så att de kommer ut.

Exempel på åtgärd som kan vidtas med anledning av inspektion är beslut om förbud att elda avfall, vilket kan vara lämpligt om eldning skett vid upprepade tillfällen eller bedöms komma att upprepas. Åtalsanmälan ska göras om brottsmisstanke finns, t.ex. att det som eldats har släppt ut ämnen som kan vara skadliga för hälsa och miljö. Vi ger ett referat av en tingsrättsdom i vilken en man dömts för miljöbrott för att på egen fastighet vid upprepade tillfällen ha eldat avfall. Om man bedömer att det kan finnas föroreningar kvar i marken som utgör en risk kan man förelägga om undersökning.

Vi har låtit ta fram en folder om hälso- och miljöriskerna med avfallseldning. Denna kan miljökontoren använda i samband med ärenden, men även som information på hemsidor, i broschyrställ med mera. En banner är också framtagen, som ska väcka intresset för informationen på kommunernas hemsidor.

Som i många andra frågor är det viktigt att samverka, t.ex. med andra myndigheter. När det gäller backyard burning ser vi behov av att miljökontoret samverkar till exempel med räddningstjänst, polis och åklagare.

Vi ger tips på webbsidor och rapporter där man kan hitta information om backyard burning.

Inledning

Syfte

Det övergripande syftet är att få stopp på hälso- och miljöstörande otillåten eldning av avfall på privata tomter och i små verksamheter, t.ex. i tunna. För att bidra till detta ska vi ge miljökontoren verktyg för att arbeta med denna typ av tillsynsärenden.

Avgränsningar

I begreppet backyard burning inkluderar vi inte eldning av rent trädgårdsavfall såsom kvistar, grenar, löv med mera. Sådant kan eldas under vissa förutsättningar, bestämmelser om det ser olika ut i olika kommuner och kan variera inom olika områden i en kommun.

Bakgrund

Miljösamverkan Västra Götaland (MVG) arbetar under 2008 med ett avfallsprojekt med två inriktningar: dels otillåten, mer eller mindre småskalig, avfallsförbränning på olika verksamheter eller privata tomter, vilket vi kallar *backyard burning*, dels *återvinningsstationer* för allmänhetens sortering av glas, plast, returpapper mm. Denna tillsynshandledning handlar enbart om backyard burning.

Motivet till att arbeta med frågan är att det har prioriterats av miljökontoren i den enkät som skickades ut under förra året och som gällde delprojekt under 2008.

MVG har tidigare arbetat med flera delprojekt om avfall, t.ex. verksamheters avfall, transporter av farligt avfall och rivningsavfall. Mer information om MVGs delprojekt finns på www.miljosamverkan.se/vgrtemplates/Start____42063.aspx.

Miljö- och hälsorisker

Innehållet i detta kapitel har granskats av läkare genom Västra Götalandsregionens miljömedicinska centrum (VMC).

Exponering av skadliga ämnen

Många ämnen med kända hälsoskadliga effekter frigörs eller bildas vid förbränning av organiskt material. Människan kan **exponeras** på olika sätt, t.ex.:

- Genom inandning av rök
- Genom föda eller dricksvatten
- Barn kan via smutsiga fingrar få i sig dessa ämnen direkt

När man bränner material utsätter man sig själv och andra personer i sin omgivning för risker. Man måste också tänka på att ta hänsyn till **personer som är känsligare än normalt**, exempelvis barn, astmatiker eller de med annan luftvägssjukdom.

Exakt hur farligt det är vid varje tillfälle går dessvärre inte att uppskatta eftersom vi inte har uppgifter om halter och mängder i det enskilda fallet. Därför är det svårt att jämföra denna typ av exponering med andra hälsorisker, som t.ex. tobaksrökning.

När man eldat kan det finnas kvar föroreningar i marken. Man får även en aska som innehåller farliga ämnen, t.ex. kadmium och kvicksilver. Ämnena kan påverka mark och vatten, vilket ger risker för t.ex. dem som tar ut dricksvatten ur egen brunn och för dem som odlar grönsaker i trädgården. Det kan även påverka närliggande vattendrag.

Vad som bildas och sprids vid eldning

Vid avfallseldning bildas oavsiktligt en del miljöfarliga ämnen på grund av ofullständig förbränning. T.ex. bildas det mycket mer dioxin och PAH:er än i en storskalig förbränningsanläggning, pga. av den låga förbränningstemperaturen. Det kan handla om utsläpp som är tusentals gånger högre. I en modern förbränningsanläggning sker ju dessutom rening av rökgaserna.

Här är exempel på materialslag och produkter och vad som släpps ut om de bränns:

Plast	Vid eldning av all slags plast uppkommer PAH:er (polycykliska aromatiska kolväten) och dioxin. Isocyanater kan frigöras vid upphettning av polyuretanplaster.
Möbler, textilier	Möbler och textilier innehåller ofta bromerade flamskyddsmedel. Vid upphettning bildas bromerade dioxiner. Man bidrar därför till spridningen av dioxiner.
Elavfall, metallskrot	Vid förbränning bildas PAH och bromerade dioxiner. Tungmetaller kan frigöras, t.ex. bly, kadmium och kvicksilver. Dessa kan i höga doser orsaka skador på nervsystem och njurar.

Däck, gummi	Vid förbränning bildas PAH och dioxiner. Svaveldioxid som omvandlas till svavelsyra i atmosfären, försurar våra sjöar och vattendrag vid nedfall. Svavelväte är giftigt och kan orsaka irritation i ögon och luftvägar.
Impregnerat trä	Eldning av impregnerat trä ger utsläpp av klorerade dioxiner (samma effekter som bromerade dioxiner). I virket kan kreosot och arsenik finnas, vilka är cancerframkallande.
Spånplattor	Ger bl.a. utsläpp av formaldehyd som är irriterande för luftvägarna.
Spillolja	Vid eldning av spillolja sprids PAH och många olika tungmetaller, exempelvis kadmium och bly. Kadmium kan ge njurskador och benskörhet, medan bly kan ge fosterskador och nervskador. Tungmetaller är mycket giftiga i naturen och ger upphov till stora skador hos organismer, särskilt i kombination med försurande ämnen.

Information om dioxiner och PAH

Dioxiner: Dioxiner finns som klorerade eller bromerade ämnen, vilka är extremt giftiga redan vid mycket små doser. Bara i Sverige bedöms den otillåtna bränningen bidra med 1,2 g dioxin utöver de 63 - 155 g som industrier, förbränningsanläggningar och biltrafik släpper ut årligen. Halveringstiden för dioxiner i människokroppen beräknas vara 7-20 år. Dioxiner bryts ned långsamt såväl i naturen som hos djur. De binder till fettväv och utsöndras långsamt vilket leder till en ansamling i näringskedjan. Totalt sett har mängden dioxin i miljön minskat under senare år, men halterna kan bli höga lokalt vid t.ex. backyard burning. Studier visar på risker för nedsatt fertilitet, beteendestörningar hos barn, nedsatt immunförsvar och cancer.

PAH: Flera PAH:er, polycykliska aromatiska kolväteföreningar, är cancerframkallande och svårnedbrutet i naturen. PAH ansamlas hos ryggradslösa vattenorganismer, exempelvis musslor, som inte kan bryta ner ämnet.

Andra ämnen som kan frigöras eller bildas:

Arsenik – Cancerframkallande, neurotoxiskt.

Partiklar – Luftvägsirriterande, framför allt för astmatiker och de med KOL (kroniskt obstruktiv lungsjukdom), extra belastning hos de med avancerad hjärt-kärlsjukdom.

Isocyanater – Slemhinneirriterande och kan orsaka utveckling av astmasjukdom vid upprepade exponeringar.

Kolmonoxid – Akut förgiftning, dock såklart ovanligt utomhus.

Formaldehyd – Luftvägsirriterande, astma.

Cyanid – Starkt giftig gas, livshotande.

Kväveoxider – Luftvägsirriterande, astma

Bensen – Uppstår vid förbränning av organiskt material. Cancerframkallande.

Andra olägenheter och risker

Förutom att det kan vara farligt att andas in röken så är det ofta störande för grannar och andra i omgivningen med illaluktande rök. Också oron för att det kan vara hälsofarligt kan utgöra en olägenhet.

Det finns ingen statistik om hur vanligt det är med bränder orsakade vid avfallseldning, men det finns alltid en risk för oavsiktlig brand när man eldar.

Miljömål, lagstiftning och rättsfall

Miljö kvalitetsmål

God bebyggd miljö, delmål 5 om avfall: Den totala mängden genererat avfall skall inte öka och den resurs som avfall utgör skall tas till vara i så hög grad som möjligt samtidigt som påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras.

I ett av delmålen anges särskilt att senast år 2010 ska minst 50 procent av hushållsavfallet återvinnas genom materialåtervinning, inklusive biologisk behandling. (Det finns ytterligare fyra delmål, dessa är dock inte relevanta för avfallseldning.)

Lagstiftning

Miljöbalken

1 kap. Miljöbalkens mål och tillämpningsområde (portalparagrafen)

1 § Bestämmelserna i denna balk syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl.

Miljöbalken skall tillämpas så att

1. människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan påverkan,
2. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas,
3. den biologiska mångfalden bevaras,
4. mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas, och
5. återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med material, råvaror och energi främjas så att ett kretslopp uppnås.

2 kap Allmänna hänsynsreglerna

2 § Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet.

3 § Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I samma syfte skall vid yrkesmässig verksamhet användas bästa möjliga teknik. Dessa försiktighetsmått skall vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

5 § Alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd skall hushålla med råvaror och energi samt utnyttja möjligheterna till återanvändning och återvinning. I första hand skall förnybara energikällor användas.

15 kap Avfall

Avfallsinnehavarens ansvar:

5a § Den som innehar avfall ska se till att avfallet hanteras på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt.

Den kommunala renhållningsskyldigheten

8§ Varje kommun skall, om inget annat föreskrivs, svara för att hushållsavfall inom kommunen transporteras till en avfallsanläggning om det behövs för att tillgodose skyddet för människors hälsa och miljö.

Hantering av avfall

18 § När avfall skall transporteras genom kommunens eller producentens försorg får avfall inte komposteras eller på annat sätt återvinnas eller bortskaffas av fastighetsinnehavaren eller nyttjanderättsinnehavaren. Detta gäller inte om avfallet kan tas omhand på fastigheten utan risk för olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Nedskräpning

30 § Ingen får skräpa ned utomhus på en plats där allmänheten har tillträde eller insyn till.

Avfallsförordningen

38 § Fastighetsinnehavare eller nyttjanderättsinnehavare som avser att på fastigheten kompostera eller gräva ner eller på annat sätt återvinna eller bortskaffa annat avfall än trädgårdsavfall, skall anmäla detta till kommunen.

Straffbestämmelser och förverkande

Påföljder 29 kap. miljöbalken

1 § För miljöbrott döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. orsakar att det i mark, vatten eller luft släpps ut ett ämne som typiskt sett eller i det enskilda fallet medför eller kan medföra

a) en förorening som är skadlig för människors hälsa, djur eller växter i en omfattning som inte har ringa betydelse, eller

b) någon annan betydande olägenhet i miljön,

2. förvarar eller bortskaffar avfall eller annat ämne på ett sätt som kan medföra en förorening som är skadlig för människors hälsa, djur eller växter i en omfattning som inte har ringa betydelse eller som kan medföra någon annan betydande olägenhet i miljön,

7 § Den som med uppsåt eller av oaktsamhet skräpar ned utomhus på en plats som allmänheten har tillträde eller insyn till döms för nedskräpning till böter eller fängelse i högst ett år.

Förordning (SFS 1998:942) om miljöstraffsavgifter

7.1.1 För en överträdelse av 38 § avfallsförordningen (2001:1063) genom att i egenskap av ägare eller nyttjanderättshavare till en fastighet inom detaljplanelagt område gräva ned annat avfall än trädgårdsavfall innan anmälan har gjorts till kommunen är miljöstraffsavgiften 1 000 kronor. *Kommentar:* Gäller alltså endast nedgrävning, inte eldning, av avfall.

Sammanfattning

Eget omhändertagande

Att öppet elda upp avfall på plats bryter mot en god hushållning av våra naturresurser. Energi i materialet kan omhändertas på ett betydligt effektivare sätt (1 kap 1 § p.5 samt 2 kap 5 §). Eldning av avfall kan också orsaka olägenhet för närboende samt miljön (1 kap 1 § p 1 och 4 samt 2 kap 3§ och 15 kap 5a§). Kommunen har också ett hämtningsmonopol på hushållsavfall (15 kap 8 §) vilket innebär att man som enskild inte själv får ta hand om sitt avfall (15 kap 18 §) om man inte gör en anmälan om detta (38 § avfallsförordningen). Det förutsätts då att man kan visa på att omhändertagande kan ske utan olägenhet för människors hälsa och miljön (15 kap 18§ samt 5a§).

Grundprincipen är att inget avfall får eldas. Undantag kan dock göras i speciella fall, då en anmälan först ska lämnas in till kommunen. Ett *exempel* på sådant undantag kan vara ett hus med virke som är skadat av hussvamp.

Sanktioner

Eget omhändertagande ska anmälas till kommunen (avfallsförordning 38 §). Det finns ingen straffsanktion vid utebliven anmälan förutom vad gäller nedgrävning av avfall inom detaljplanelagt område, se Förordning (SFS 1998:942) om miljöstraffsavgifter. Detta innebär att när eldning skett blir det ingen *påföljd på grund av utebliven anmälan*.

Eldning av avfall på ett sätt som *kan* medföra en förorening som är skadlig för hälsan, djur eller växter i en omfattning som inte har ringa betydelse, eller som kan medföra någon annan betydande olägenhet i miljön är straffsanktionerad (i första hand 29 kap. 1 § punkt 2).

En bedömning av risken för förorening utgår från vilka ämnen som eldas och vedertagen kunskap om vilka miljöfarliga ämnen som frigörs från dessa vid ofullständig förbränning. Om det t.ex. genom eldningen har förelegat hög sannolikhet för utsläpp av PAH, dioxiner och tungmetaller i inte obetydlig omfattning så kan förfarandet utgöra miljöbrott. Med ”annan olägenhet” menas i första hand störande rökutveckling. Eftersom olägenheten måste vara betydande krävs för ansvar att den måste ha varaktighet och vara av viss omfattning. Utrymmet för olägenhetsfall vid småskalig eldning får anses begränsat.

Det finns möjlighet att förelägga om förbud med stöd av miljöbalkens 26 kap 9 § (rätten att förelägga) och 2 kap. 3,5 §§ (försiktighetsregeln och hushållningsprincipen).

Åtalsanmälan kan även göras för eldning som leder till nedskräpning (29 kap 7 §).

Företagens avfallshantering

Regler om företagens avfallshantering beskrivs i vår tillsynshandledning Verksamheternas avfall från 2004. Denna finns på www.miljosamverkan.se, klicka Dokument, Utgivnet, Avfall.

När det gäller anmälningspliktig verksamhet finns det i Förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd en punkt C 90.230 ”Anläggning där annat avfall än farligt avfall

förbränns yrkesmässigt, om verksamheten inte är tillståndspliktig enligt 90.200, 90.210 eller 90.220.” Med stöd i Miljööverdomstolens dom M 768-01 (beslut 2002) bedömer vi dock att det *inte är relevant* i dessa ärenden. I detta rättsfall hade ett bolag eldat sitt avfall vid upprepade tillfällen direkt på marken utan att anmäla detta. Miljönämnden hade beslutat om miljöstraffavgift, vilket överklagades av bolaget. När ärendet överklagats även i miljödomstolen och hamnade i MÖD yttrade sig Naturvårdsverket om begreppet *anläggning*, vilket medförde att MÖD i domskälen konstaterade: ”Begreppet anläggning enligt SNI-kod 90.004-3 i bilagan till förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd får anses betyda att någon åtgärd av teknisk natur vidtagits för att möjliggöra den avsedda verksamheten. Enbart det förhållandet att en verksamhet bedrivits med viss varaktighet kan inte medföra att en anläggning inrättats.” (SNI-koden var den tidigare gällande.) Domen kan läsas i sin helhet på www.domstol.se, klicka Vägledande avgöranden.

Således bedöms inte heller straffbestämmelserna i miljöbalkens 29 kap 4 § om otillåten miljöverksamhet aktuella.

Rättsfall

Vi har frågat efter rättsfall och hittat ett från Ångermanlands tingsrätt: Dom 2008-09-09 Ångermanlands tingsrätt, mål nr B 854-08. Här nedan följer ett referat av domen. *Observera att domen avser den äldre lydelsen av miljöbrottsbestämmelsen.* Den som vill läsa domen i sin helhet kan beställa den via tfn 0611- 34 99 00 eller angermanlands.tingsratt@dom.se.

Begångna brott: Miljöbrott

Lagrum: 29 kap. 1 § 1 st 1 p miljöbalken i dess lydelse före den 1 januari 2007

Påföljd: 1. Villkorlig dom 2. Dagsböter 50 a' 80 kr

Gärningsmannen har eldat avfall, innehållande bl.a. plast, frigolit och elkablar, på egen fastighet vid upprepade tillfällen vilket han har erkänt att han gjort av oaktsamhet men ej uppsåtligt.

Enligt tingsrättens bedömning ska det för att vara fråga om miljöbrott föreligga en beaktansvärd risk för en miljöskadlig effekt.

Markprovtagning har skett varvid höga föroreningshalter av dioxiner och tungmetaller påvisats. Eldningen har skett nära bebyggelse och jordbruksmark och enligt tingsrätten råder ingen tvekan om att den kunnat medföra hälsorisker för människor och skador på djur eller växter som inte är av ringa betydelse. ”Objektivt föreligger således ett miljöbrott.”

Enligt tingsrättens mening får det anses högst osannolikt att en vuxen person inte varit medveten om att förbränning av olika ämnen innebär en fara för skador i naturen. Gärningsmannen har inte tagit reda på vilka regler som gäller för förbränning av avfall. Miljönämnden har förbjudit gärningsmannen att elda avfall och eldning har skett också efter förbudet. Gärningsmannen har åtminstone efter förbudet varit medveten om riskerna med eldningen. Sammantaget bedöms gärningsmannen ha varit medveten om riskerna och därför är brottet uppsåtligt.

Brottet bedöms inte som grovt eftersom eldning av avfall skett på samma plats tidigare av andra personer.

Tillsyn

Ärenden på miljökontoret

Den här typen av ärenden inleds ofta med klagomål, till exempel från en granne som upplever störning från eldning.

Vid inspektion på plats kan olika scenarier inträffa. Miljökontoret måste i varje enskilt fall bedöma vilka åtgärder som är relevanta. Här ger vi exempel och råd om vad som kan göras i olika situationer. För ytterligare information, se rubrikerna under tabellen.

Efter det att miljökontoret har fått klagomål om eldning av avfall:

UPPTÄCKT PÅ PLATS	ÅTGÄRDER PÅ PLATS	ÅTGÄRDER EFTER INSPEKTION
Ingen eldning förekommer och inte heller några tecken på att eldning har skett.		En ny inspektion görs eventuellt vid senare tillfälle.
Ingen eldning förekommer men däremot tecken på att eldning har skett, t.ex. ett sotigt fat med restavfall.	Tala med ev. person på plats. Informera om riskerna och att det inte är tillåtet att elda avfall som medför risker för bl.a. människors hälsa. Dokumentera, se nedan.	Om ingen är på plats kontakta muntligen och/eller skriftligen fastighetsägaren eller verksamhetsutövaren. Informera om risker och att det inte är tillåtet att elda avfall som medför risker för bl.a. människors hälsa. Om annat avfall, t.ex. rent trä, ska eldas ska det föregås av en anmälan till miljönämnden i enlighet med 38 § avfallsförordningen. Skicka med foldern. Man kan förelägga om förbud att elda avfall. Rekommenderas särskilt om eldning bedöms ha skett vid upprepade tillfällen, eller bedöms komma att upprepas. Man ska åtalsanmäla händelsen om brottsmisstanke finns. Se nedan. En tillsynsavgift kan tas ut för den tid som miljökontoret lagt ned och för ev. analyskostnader.
Eldning sker vid inspektion.	Muntligt besked om att eldningen ska upphöra, såvida det inte endast är rent trädgårdsavfall och bedöms ske utan risk. Om det finns risk för att branden sprids kontakta räddningstjänst. Om eldningen är omfattande och bedöms ge skadliga utsläpp kontakta närpolisen eller miljöbrottsenheten på 031-739 26 47. Kan även göras innan miljökontoret åker ut. Dokumentera, se nedan. Informera om riskerna och regler.	Skicka ett inspektionsprotokoll. Man kan förelägga om förbud att elda avfall. Rekommenderas särskilt om eldning bedöms ha skett vid upprepade tillfällen, eller bedöms komma att upprepas. Man ska åtalsanmäla händelsen om brottsmisstanke finns. Se nedan. En tillsynsavgift kan tas ut för den tid som miljökontoret lagt ned och för ev. analyskostnader.

Dokumentation vid inspektion

Det är polisen som sköter bevissäkring i en brottsutredning. Miljökontoret behöver dokumentera för att kunna bedöma tillsynsärendet. Om polisen inte är på plats kan miljökontoret eventuellt samla in bevis som en hjälp.

Ställ frågor till den som eldar:

- Vad är det som eldas?
- Hur länge har det pågått?
- Hur ofta?
- Namn på den som eldar?
- Vem är fastighetsägare?

Ta bilder.

Notera i möjlig mån vad det är som eldas/har eldats, och uppskatta mängden.

Se dig omkring: Var finns det dricksvattenbrunnar, vattendrag, bostadshus mm? Ger en uppfattning om risker.

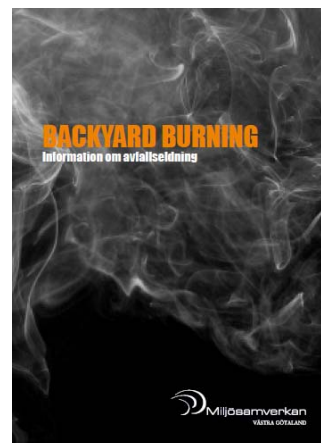
Ta eventuellt ut prov på askan. Kan komma att användas som bevis i en eventuell brottsutredning.

Det kan vara bra att vara två personer ute på plats, särskilt om man sedan ska vittna i en rättssal.

Folder och hemsidor

Som en del i detta delprojekt har vi låtit ta fram en folder som handlar om hälso- och miljöriskerna med att elda avfall.

Foldern kan användas i ärenden där otillåten avfallseldning förekommer och lämnas till den som eldar. Den kan även användas som information på hemsidor, i broschyrställ etc. En banner har tagits fram som kan läggas ut på kommunernas hemsidor för att väcka intresset för denna information. Material och instruktioner finns på www.miljosamverkan.se, klicka Dokument, utgivet, Avfall.

Förelägganden och förbud

Man kan förelägga om förbud mot eldning av avfall med stöd av miljöbalkens 26 kap 9 § (rätten att förelägga) och 2 kap. 3 och 5 §§ (försiktighetsregeln och hushållningsprincipen). Det kan till exempel vara lämpligt om eldning skett vid upprepade tillfällen eller bedöms komma att upprepas. Det kan också underlätta vid en kommande åtalsanmälan.

Förbud får förenas med vite, med stöd av miljöbalkens 26 kap 14 §.

När man eldat kan det finnas kvar föroreningar i marken, t.ex. tungmetaller och dioxin. Om man bedömer att föroreningar finns och utgör en risk kan man med stöd av miljöbalkens 26 kap 9 § (rätten att förelägga) och 2 kap. 3 och 5 §§ (försiktighetsregeln och hushållningsprincipen) förelägga om att marken ska undersökas.

Åtalsanmälan

På sidan 10 under rubriken *Straffbestämmelser och förverkande* framgår att man kan döma för **miljöbrott** om någon med uppsåt eller av oaktsamhet förvarar eller bortskaffar avfall eller annat ämne på ett sätt som kan medföra en förorening som är skadlig för människors hälsa, djur eller växter i en omfattning som inte har ringa betydelse eller som kan medföra någon annan betydande olägenhet i miljön.

Man kan också döma för **nedskräpning** om någon med uppsåt eller av oaktsamhet skräpar ned utomhus på en plats som allmänheten har tillträde eller insyn till.

Tillsynsmyndigheten ska anmäla överträdelse av bestämmelser i balken eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av balken till polis- eller åklagarmyndigheten, om det finns misstanke om brott (miljöbalken 26 kap. 2 §).

Kontakter med polisen (miljöbrottsenheten) och miljöåklagare pekar på att det kan vara svårt att bevisa vad som eldats och styrka att farliga ämnen uppkommit vid eldningen. Det finns få rättsfall, så man får prova sig fram. Exempel på fällande dom finns dock, se sidan 12.

Övriga åtgärder

Det kan vara så att ett hushåll eller en verksamhet inte har sophämtning. Kontrollera i så fall anledningen till detta. Om giltiga skäl saknas, se till att ett abonnemang ordnas. Om hushållet/verksamheten har dispens från sophämtning kan det vara aktuellt att ompröva den om avfallshanteringen missköts.

Tillsynsavgift

Tillsynsavgift kan tas ut enligt kommunal taxa i de fall där tillsyn utförts och visat sig befogad, i enlighet med Förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken.

Samverkan med andra myndigheter

Som i många andra frågor är det viktigt att samverka, t.ex. med andra myndigheter. När det gäller backyard burning ser vi behov av att miljökontoret samverkar till exempel med räddningstjänst, polis och åklagare.

Länsstyrelsen har ansvar för att vägleda miljökontoren om miljö- och hälsoskyddsfrågor i miljöbalken.

Var man hittar mer kunskap och information

Miljösamverkans projektgrupp

De här personerna har arbetat i projektgrupp avfall (namn, organisation, e-post och telefon):

Marco Baas	Mariestad/Töreboda/Gullspång miljökontor t.o.m. jan 2009		
Maria Bylund	Strömstads miljö- och hälsoskyddsavd.	maria.bylund@stromstad.se	0526-194 76
Eva Gullqvist	Länsstyrelsens miljöskydds-enhet	eva.gullqvist@lansstyrelsen.se	031-60 52 13
Eva Johansson	Länsstyrelsens miljöskydds-enhet	eva.m.johansson@lansstyrelsen.se	031-60 51 17
Leif Larsson	Rambo AB	leif.larsson@rambo.se	0523-189 83
Birgitta Olsson	Alingsås miljöskyddskontor	birgitta.olsson@alingsas.se	0322-61 63 33
Cecilia Lunder	Miljösamverkan Västra Götaland	cecilia.lunder@lansstyrelsen.se	031-60 58 95

Webbplatser

www.lagrummet.se

Lagstiftning. Alla lagar och förordningar i fulltext. Länkar till myndigheternas författningssamlingar, till SOU mm.

www.tofr.info

Tillsyns- och Föreskriftsrådet. Här kan man bl.a. hitta länkar till vägledande domar.

www.naturvardsverket.se

Naturvårdsverket. Miljömålsinformation finns under Samhälle & miljömål, lagstiftning under Lag & rätt. Under Avfall finns mycket information och fakta.

www.miljomal.nu

Miljömålportalen. Utförlig redovisning av miljömålen, och uppföljningen av dessa.

www.o.lst.se/miljomal

Regionala miljömål för Västra Götalands län

www.fhi.se/templates/Page_____111.aspx

Folkhälsomålsportal hos Folkhälsoinstitutet

www.srv.se

Räddningsverket. Här finns bl.a. en del intressant material om utsläpp från brand, se nedan.

www.avfallsverige.se

Avfall Sverige. Branschorganisation för avfallshantering och återvinning. Bl.a. fakta och rapporter.

www.epa.gov/epawaste/nonhaz/municipal/backyard

Amerikanska motsvarigheten till NV. Backyard burning förekommer i en helt annan omfattning i USA. Därför har de mycket fakta om utsläpp, vilket hittas via denna länk.

Referenser och litteraturtips

Här är några rapporter som innehåller information och fakta om eldning av avfall mm.:

Naturvårdsverkets Rapport 5462 *Kartläggning av källor till oavsiktligt bildade ämnen*, 2005. På sidan 27 står en del om backyard burning. Kan laddas ned från www.naturvardsverket.se, klicka Webbokhandeln.

Att minska risken för brand på deponier, förslag till brandriskanalys, Rapport D2007:05, Avfall Sverige, 2007. På sidan 11 finns information om mindre bränder och påverkan på människor. På sidan 34 finns en tabell om vilka förbränningsprodukter som bildas vid brand i avfall innehållande olika ämnen. Kan laddas ned från www.avfallsverige.se.

Emissioner av toxiska ämnen i samband med brand i avfall, en litteratursammanställning, Räddningsverket, 2004. Kan laddas ned från www.raddningsverket.se/shopping/srv_ShowItem.aspx?id=13949.

Forskningsprojekt *Emissioner från bränder - metoder, modeller och mätningar*, Räddningsverket, 2007. I projektet har processer och parametrar som styr bildande och spridning av emissioner studerats. Information och material finns på www.srv.se/templates/SRV_Page____5757.aspx.

Upplösning: Myndigheterna Krisberedskapsmyndigheten, Räddningsverket och Styrelsen för psykologiskt försvar har upphört. Många delar av den information som finns på de gamla webbplatserna gäller under tiden då en ny permanent webbplats för MSB skapas.

Miljökontoren kan vända sig till Västra Götalandsregionens Miljömedicinska Centrum (VMC). De ger råd och gör miljömedicinska bedömningar för kommuner och Länsstyrelsen.

Miljösamverkan Västra Götaland - 49 gånger bättre tillsyn

Huvudmän

Länsstyrelsen i Västra Götaland, Västra Götalandsregionen, kommunförbunden och kommunerna i länet

Adress

Miljösekretariatet Västra Götalandsregionen
Box 1726 501 17 Borås Tel 033-17 48 10

Webbplats

www.miljosamverkan.se

Projektledare

Lasse Lind Tel 0532-714 47 lasse.lind@cirka.se
Cecilia Lunder Tel 031-60 58 95 cecilia.lunder@lansstyrelsen.se

